

לקיים מצוה דרבנן הוא באפקורחא בדברי חכמים
 שזה חמיר עובד כמו דאורייתא דהא לחוש לקיים
 מצוה חכמים הוא דאורייתא מלא חסור אף שהמלות
 עלמן הם רק מדרבנן. ומכיון שלפירוש זה מתורן גם מה
 שלאסור בשבת הוא דוקא מעט דסובר שמתור
 להשתמש לאורה כדכחז הרמב"ן לא הוקשה זה לרש"י
 כלל ולא הולך לפרש בזה כלום וסמך על מש"כ שמה
 יפגע ולא שמה ישבת וילך שבחור זה מתורן ממילא
 קושיא החוספות.

והנה כר"ף כ' על הא דא"ז אמר רב מדליקין בכן
 בחמורא בין בחול בין בשבת משמדליקין בכן בשבת
 מכלל דאי כביא לא מזדקק לה, אם נפרש שכוונת הר"ף
 הוא דוקא ממה שמדליקין בשבת הוא הראיה ולא
 מעט מה שמדליקין בכן, ופליג על סברת הרמב"ן
 שכיון שהוא ספק דרבנן יש להחיר להדליק בשבת אם
 חסור להשתמש לאורה אלא בדסברי החוספות ואף
 הרמב"ן בקושיתו דהיה חסור מהחשש שמה תכבה
 ונמלא שלא קיים המצוה אף שהוא רק מצוה דרבנן,
 ולי"ד למה שמתור להדליק למ"ד כבה אין זקוק לה אף
 שג"כ חיקנו שיתן שמן כשיעור משום שהצריכו שידליק
 מר שיוכל להדלק משך כל הזמן שלדידיה מאחר שעב"פ
 קיים המצוה אף כשהתכבה בחור הזמן ורק שפסלו הדלקה
 כז' שלא יהיה אפשר שתדלק משך הזמן לא מציעא אם
 נימא דהוא כעין ראוי לזילה בענינים דאורייתא אלא
 אף אם נימא דכשחזין שכבה איגלאי מילתא דלא היה
 ראוי להדלקה דכל הזמן והיתה הדלקה פסולה, נמי
 כיון שיהיה עכ"פ מתור להדליק בכן לכתחלה משום
 ספק דרבנן לקולא לא הצריכו לחזור ולהדליק בשביל
 שאיגלאי מילתא שלא היה ראוי דמאחר שהחירו להדליק
 בזה הוא כהכרח גם קיים המצוה בכל אופן, כמו צור
 יפה שאירע שנתכבה, אבל למ"ד כבה זקוק לה ואף
 באירע שנתכבה באונס אוצר שנתכבה מלואו סברי דאף
 שהוא מדרבנן אין להחיר להדליק בשבת בדבר שהוא
 ספק שמה חיו עושה מצוה דאם תכבה לא יוכל לחקן,
 אבל בחול אין לאסור דברי יוכל לחזור ולהדליק ולשמה
 יפגע אוצר שאין לחוש דלא כר"ס שחושש לשמה יפגע,
 ואולי להר"ף לר"ע אין חוששין לשמה יפגע אף סובר
 בטעם ר"ה דגמר חול אע"פ שבת ור"ה לא גזר, אך
 מה שהוכרח לומר לר"ה כבה זקוק לה הוא משום
 דלא שייך לגזור אם ליכא אף מקלף עטם אבל כיון
 שזקוק לה שיש קלף טעם לחוש לשמה ישבת שייך לגזור.
 והיה אפשר לומר שרק בזה פליג ר"ז אמר רב על ר"ה
 אבל גם הוא סובר כבה זקוק לה, לכן פ"י שהראהו
 הוא מהא דסובר דמדליקין גם בשבת דהכי שליכא
 חשש שמה יעב' בשביל השמים משום דאסור להשתמש
 לאורה כרי יש לאסור משום דלא יוכל לחקן ויעבור על
 קיום מצוה חמורה.

אבל יקשה לפ"ז דא"כ ניחא הא דר' חסדא שמתיר
 להדליק בחול ולא בשבת אף אם יהיה אסור
 להשתמש לאורה משום דסובר כבה זקוק לה ומותר
 בחול משום דמתיר וידליק דלא חיישין לפשיעה ובשבת
 אסור משום דלא יוכל לחזור ולהדליק ואיך אמר רבא
 דטעם ר"ה הוא משום דסובר כבה אין זקוק לה
 ומותר להשתמש לאורה הא ליכא ראיה לשני הדברים
 דאפשר דטעמו הוא שסובר כר"ס דכבה זקוק לה
 אך שפליג שאינו חושש לפשיעה בחול שלכן אף אם
 יסבור אסור להשתמש לאורה נמי אסור בשבת. ולכן
 מוכרחין לומר דלאו דוקא נקט כר"ף הראיה משבת
 כדכחז בהגהות ח"י ודיוק רבא הוא בין מחול בין
 משבת דאם היה זקוק היה אסור גם בחול מעטם שמה
 ישבת ושמה יפגע ובשבת הא ודאי לא יוכל להדליק,
 ולכן ניחא מה שהולך לומר לר"ה דסובר דמתיר
 להשתמש לאורה דאם אסור היה מותר להדליק משום
 דכבה אין זקוק לה משום דסובר רבא דלכו"ע יש
 לחוש לשמה יפגע ולשמה ישבת אם היה כדן דזקוק
 לה. ולכן כחז הרמב"ן אליבא דהר"ף שמה שאמר רבא
 לר"ה דסובר מותר להשתמש לאורה הוא כדי שלא
 יפליג על ר"ה אלא בחדא, וגם להרמב"ן יהיה מש"כ
 הר"ף בשבת לאו דוקא אלא גם מחול איכא ראיה אך
 הביא דברי הר"ף שסובר שגם משבת איכא ראיה
 דלא כדחירן הוא עלמא.

הערה י

הערה י

הנה לישנא קמא בגמרא דמלתא משחשקת החמה
 עד שתכלה רגל מן השוק הוא דאי לא אדליק
 מדליק שפירשו החוספות דמכאן ואילך עבר הזמן,
 וכן סובר הרמב"ם פ"ד מחמורה כ"ה, נמלא שהלכה
 שפסק הרמב"ם גם בלישנא בחרא דהוא לשיעורא
 דצריך שיכיר דלוק כל משך הזמן דעד דכליא ריגלא
 דתרמודאי, ואף שאין זקוק לחזור ולהדליקה כשהתכבה
 מ"מ צריך ליתן שמן שיכיר אפשר להדליק שיעור זה,
 כרי הוא דוקא כשהדליק בתחלת הזמן אבל כשמדליק
 כשעבר כבר חלי הזמן א"ל ליתן שמן אלא כדי שיוכל
 לדלוק רק חלי הזמן. ואם נסבור כהרמב"ם וגם כהר"י
 בחוספות דכזה"ז אין לנו היכרח אלא לבני הבית
 שלכן זמן הדלקתם כל זמן ששעורים צליה שהם הרבה
 שעות, ולמהרש"ל הוא עד חמית ולהב"מ אם נעורים
 הוא אפילו עד ע"ש כדכחז במג"א סימן הער"ב
 סק"י עיי"ש, כרי יהיה חומרא גדולה שיטעך ליתן
 שמן כדי שידליק כל זמן ששעורים בני הבית ואולי
 עד חמית וכל הגילה וגם יהיה אסור לכבוחה.

פסוק

זמן שנעורים כהר"י, ומ"מ אין נותנין חלל כשיעור הדלקת חני שעה הוא שוהגין כשיעור הרש"א ודלעיל שלדיוהי הוא לעולם רק כחני שעה ומה שוהגין כן הוא משום שכן סובר גם הש"ע, וכשיעור הר"י בחוספות ניתוסף רק מה שזכ"ז הוא גם המנהג בחקנה כשמדליקין כשהן נעורים.

ואולי יש חלוק כשמדליקין צע"ש שהוא מצע"י להרמז"ס לריך שיתן שמן כדי שידליק עד שתכלה רגל מן השוק אחר השקיעה, ולהרש"א ויתוספות אפשר אין לריך יותר משיעור הדלקת חני שעה כמו בשאר ימים שמדליקין בשקיעה ואחר כך, אבל צד נוסגין להחמיר ליתן שמן הרבה עד שידליק כשיעור חני שעה אחר שקיעה ועיין צמ"צ סימן תרע"ט סק"ב, ועדיין ל"ע צד.

הערה יא

להרשב"א ובר"ן שכל יום יכול להדליק מצוים כמו צע"ש, ופשוט שהוא מפלג המנהג דעד זמן זה יכול להקדים צע"ש כשרואה לקבל שבת מפלג המנהג וכמפורש צע"ש צסימן תער"צ סעיף א' לשיטה זו, והביא זה צצ"י בשם מהרי"א אבובז ותמוה קצת מה שכתב דלא חמיר מהכדלה דאמרינן זה לני של מו"ש בשבת מאי שייכות זה להכדלה דהא הנידון בחטובה חלוי חמור מתפלת ערבית וק"ש משום דעכ"פ אינו עדיין יום המחוויב בחטובה, וק"ש וחפלת ערבית מתחיל לרי יחודה מפלג המנהג שכבר נקרא ערב שאינו חלוי ק"ש וחפלת ערבית כמה שנעשה כבר יום האחר שלכן גם בשבת מלך דין תפלה הוא זמן חפלת ערבית כמו בשאר הימים צע"ש אף שעדיין אינו שבת וצמולאי שבת אף שעדיין הוא שבת, ומה שמזכיר שבת שזה הא לא שייך בחול הוא מדין תוספת שבת, והכדלה שיכול להכדיל מצע"י הוא משום דעיקר מטת הכדלה אינו דוקא בלילה אלא שהמלוא דחבר את יום השבת בדברים הוא בין בשעת כניסתו ויניחאו בין קודם לשעה זו כמעט כמפורש ברמז"ס פכ"ט משבת ה"א וז"ע, ועיקר הראיה הא כתבו הרש"א ובר"ן הוא מע"ש, ואף שאפשר שצע"ש הוא תקנה מיוחדת מאחר שא"א להדליק ממש משתשקע לא מציעא לרבה דהוא ביה"ש כדכתבו הם אלא אפילו לרי יוסף נמי לא מסתבר דיתקו דאסור בחוספת שבת בשבת דחטובה דאף רי יוסף סובר לריך לאקדומי להדליק נרות לשבת קודם שקיעה ואף הרבה כדאמר רי יוסף לדיתאכו דהות

פסוק

אבל להרש"א צסוגיין וכן הביא המ"מ צס"י י"מ דעד שתכלה רגל מן השוק הוא רק לכתחלה שחיה מלואו כחקנה אבל אם לא הדליק מדליק כל הלילה וכן פסק המחבר צע"ש שם סעיף ז', שלכן סתם שמשמע שגם מצדך וא"כ אינו כליין צבאר הגולה שהוא הר"י פורה צחוספות דהא לשיעור הר"י פורה הוא דוקא בזמן זה ואם עבר ולא הדליק אין לו להדליק שוב ומה שמריך להדליק בשאחר הוא רק מספקא משום דסובר דהלשונות פליגי, וא"כ אין לריך לצדך, וזהו שיעור הצ"י שהביא רק דברי הר"י פורה, אבל צע"ש סובר כהרש"א שהוא רק דין דלכתחלה, וכן כתב המג"א שצ"ע פסק צדין ודאי ולא כהצ"י שהוא רק צדין פסק עכ"פ להרש"א ודעימיה שהזמן הוא כל הלילה ומ"מ לא הנריכו ליתן שמן חלל כשיעור עד דכליל ריגלל דתרמודאי שהוא חני שעה, גם כשמדליק בחני זמן של תרמודאי וגם כל הלילה הוא כשיעור שידליק חני שעה לא פחות וגם לא יותר, ולחוספות שהלשונות פליגי ג"כ לריך ליתן שמן כשיעור חני שעה אף בחני זמן של תרמודאי וגם בכל הלילה מלך החומרא דשמא הלכה כלישנא בתרא, וללישנא קמא לא מלינו שיעור לחוס' אבל תמוה קצת דאם ליכא שיעור כלל איך שייך מחלוקת בצבחה אם זקוק לחזור ולהדליקה, ולריך לומר שמ"ד בצבחה זקוק לה סובר שריך שיתן כשיעור חני שעה כלישנא בתרא וללישנא קמא לא שייך להנריך לחזור ולהדליק דהא צהזמן משהו שיהי דלוק ילא לגמרי מאחר דלא הנריכו כלל שיעור בהדלקה, אבל הוא דחוק ואולי אף שליכא שיעור חני שעה לריך גם ללישנא קמא שיהי מעט זמן עד שיהי שייך לאינשי בשוק לראות שהיו נרות דלוקים וז"ע.

והנה הרמז"ס כתב וכמה הוא זמן זה כמו חני שעה או יותר, ולכאורה תמוה דאם לריך יותר איך יפער בחני שעה וכ"ש שמשמע שגם לכתחלה יכול ליתן רק כהדלקת חני שעה, ולריך לומר דהוא חלוי בכל עיר ועיר כמה שובין התרמודאי בשוק דברוב מקומות הוא חני שעה ולכן צסחם חזליין בחר האומדנא ברוב המקומות שהוא רק חני שעה, ואם איכא מקום שהוא פחות אין להקל משום דיש למיזל כשיעורין בחר הרוב מקומות, אבל צאם ידוע שס' שובין יותר מחני שעה סובר הרמז"ס דמאחר דלא החבר צגמרא שיעור החני שעה יש להחמיר דיתן שמן כשיעור שוהגין לשהות צעיר בהוא ואסור לכבחה בזמן הכהא, ואיכא ראיה מזה למה שכתבתי דאם נסבור כהרמז"ס וכהר"י בחוספות שזכ"ז יכול להדליק כל זמן שצני הצית נעורים לריך ליתן שמן לשיעור זה, ולריך לומר צעטם שהמנהג הוא להדליק כל